

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

טו.

עין משפט
גזר מצוה

אמרו לו. אחרים ששמעוהו משמו ולא שמעוהו מפיו אמרת דבר זה:
אמר להם לא. חזר בו: **כשיצא וסניא**. מצינו כתוב לא תעשה
שקדמו עשה ותינון עליה דלוקין ולא סגי ליה בקיום העשה: **סניא**
הנא אל המקדש טמא. קא חשיב ליה צאלו הן הלוקין: **משום**
דקשיא ליה אונם. נערה צתולה
לאשכחן ביה לא תעשה שקדמו עשה
דכתבי (דברים כג) ולו תהיה לאשה
לא יוכל לשלחה ותניא עלה שיקיים
את העשה אם גירשה ויחזירנה ויפטור
אלמלא לאו שניתק לעשה חשיב ליה:
אם ישראל הוא. שיכול לקיים העשה
ויחזירנה מחזיר ואינו לוקה: **ואם**
כסן הוא. שאסור בגרושה לוקה
ואינו מחזיר: **ואמאי**. אם ישראל
הוא מחזיר ואינו לוקה אם איתא
לדריי יוחנן הו לא תעשה שקדמו
עשה הוא: **אמר עולא**. האי ללאו
שניתק לעשה הוא דאי לאו לנתוקי
לאוי אתא האי עשה לא הוה
מנטרין למכתביה דאי למחלמו ולומר
שישאלה לא יאמר לו תהיה לאשה
ונגמר ממוציא שם רע דכתבי ציה
נמי ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה:
אם אינו ענין. לפני הגירושין ולומר
שישאלה תגהו ענין לאחר הגירושין
לומר שאם שלחה יחזירנה ותהיה לו
לאשה ויפטור מן הלוא: **ואמאי**. הו
אנטרין למיכתביה וישנו ענין לפניו
דאי לא תכתבי אונם ממוציא שם רע
לא גמר דלגא חמינא מה למוציא
שם רע דין הוא שיקנסוהו לכנסה
שכן לוקה ומשלם צתחלמו דכתבי
ויסרו אותו וענשו אותו ואמרינן
צתכובות (דף מו) ויסרו זה מלקות:
מה אונם שאינו לוקה. צתחלמו אמר
רחמנא לו תהיה לאשה מוציא שם רע
לא כל שכן: **ואם אינו ענין לפניו**.
שהרי בעצמו כתוב כן תגהו ענין
לאחריו: **שהרי אסור היה**. שכבר
קידשה ונשאה: **וגמר מיניה**. די
היה דמוציא שם רע לא לקי בגירושין
אם החזיר אונם נמי לא לקי: **אי**
צק"ו. מה מוציא שם רע שלוקה
ומשלם צתחלמו אינו לוקה בגירושין
אונם לא כל שכן: **אלא אמר רבא**.
הו דתניא צאונם מחזיר ואינו לוקה
טעמא משום דעל כרחק לאו שניתק
לעשה הוא דלמר קרא^א כל ימיו לא
הוה ליה למיכתב אלא לא יוכל לשלחה
מאי כל ימיו הכי קאמר לא תהו

אמרו לו אמרת אמר להו לא אמר רבה
האלהים אמרה וכתובא ותניא כתיבא את
וישלחו מן המחנה [וגו']^א ולא יטמאו את
מחניהם תניא הבא למקדש טמא אלא מאי
טעמא קא הדר ביה משום דקשיא ליה אונם
דתניא^ב אונם שגירש אם ישראל הוא מחזיר
ואינו לוקה אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר
אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אמאי לא
תעשה שקדמו עשה הוא וליילקי אמר עולא
לא יאמר לו תהיה לאשה באונם וליגמר
ממוציא שם רע ומה ממוציא שם רע שלא
עשה מעשה אמר רחמנא^ג ולו תהיה לאשה
אונם לא כל שכן^ד (למה נאמר) אם אינו ענין
לפניו תגהו ענין לאחריו שאם גירש יחזיר
ואכתי אונם ממוציא שם רע לא נמר דאיכא
למופרך מה למוציא שם רע שכן לוקה
ומשלם אלא לא יאמר לו תהיה לאשה
במוציא שם רע וליגמר מאונם ומה אונם
שאינו לוקה ומשלם אמר רחמנא ולו תהיה
לאשה מוציא שם רע לא כל שכן ולמה
נאמר אם אינו ענין למוציא שם רע תגהו
ענין לאונם אם אינו ענין לפניו תגהו ענין
לאחריו ומוציא שם רע מאונם נמי לא גמר
דאיכא למופרך מה לאונם שכן עשה מעשה
אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם
רע שהרי אשתו היא למה נאמר אם אינו
ענין למוציא שם רע תגהו ענין לאונם ואם
אינו ענין לפניו תגהו ענין לאחריו ואימא ואם
אינו ענין לפניו דמוציא שם רע תגהו ענין
לאחריו דידיה דלא לקי אין הכי נמי ואתי
אונם וגמר מיניה במאי גמר מיניה^ה אי

בקל וחומר אי במה מצינו איכא למופרך^ו (בדפרכינן) מה למוציא שם
רע שכן לא עשה מעשה אלא אמר רבא^ז כל ימיו בעמוד והחזר וכן כי
אתא רבין א"ר יוחנן כל ימיו בעמוד והחזר א"ל רב פפא לרבא והוה לא
דמי לאויה^ח ללאו דחסימה א"ל משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא
מגרע גרע אי הכי לאו שניתק לעשה נמי לימא משום דכתב ביה רחמנא
עשה יתירא מגרע גרע א"ל ההוה דנתוקי לאו הוא דאתא הניחא למאן
דאמר^ט ביטולו ולא ביטולו אלא למאן דאמר קיימו ולא קיימו מאי איכא למימר
מיד

הניחא למינא דלוקה אמר רבא^א לוקה משום דלא הוה ליה לומר
לעשה לפי שקדמו עשה ללאו וא"ת דלמלא שאני התם
דאיכא תרי לאוי ולא יטמאו מחניהם^ב ולא יטמאו מקדשי ולא אמי
חד עשה ועקר תרי לאויין דהכי משנינן צתמורה (דף ד) וסמ' גבי
המר ימיר דמשום הכי לא הוה ליה
הניחא לעשה משום דאיכא תרי
לאויין ולא עקר חד עשה תרי לאויין
וי"ל דלא דמי דשאיני התם דתרי
לאויין שמוכין להדדי לא יחליפו ולא
ימיר אותו אבל הכל דלתינן סומכים
אי איתא דלא קדמו עשה הוה ניתק ט:
אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר.
וילכא למימר^ג ולמתי עשה
ודמי לא תעשה^ד ועשה שאינו שוה
צכל דהא אי אמרה לא צענינא ליה
ליכא עשה כלל: **ב"ר ימיו בעמוד**
והחזר קאי. פירש צקונטרס דקאי
אלא יוכל לשלחה כל ימיו שילוח שלא
יהא כל ימיו וצפ' עשרה יוחסין (קדושין
דף עט) פירש דקאי אלו תהיה לאשה
לדלעיל דהכי קאמר תהיה לאשה כל
ימיו כלומר שכל ימיו הוה צלו מהיה
לאשה צתמו דהני והחזר:
הניחא דתני בשלוי ור"א
בשלוי. פירש צקונטרס
דקאי לשינויא דרבא דכל ימיו צעמוד
והחזר יש לו תקנה צתחזרה שאין
מצטל העשה אלא אם כן הדירה
דאו אינו יכול לומר עדיין אשאלה
אלא למאן דמיני קיימו ו) מאי איכא
למימר צכולי שמעתתא פירש הקונטרס^ו
דקיימו היינו צתמורתינן אותו צ"ד
לקיים העשה הוא מקיימו וקשה
דאם כן מאי פריך דלמאן דלמר
קיימו ולא קיימו אינו כל ימיו
צעמוד והחזר הוה שפיר משכחת לה
דהוי צעמוד והחזר לו כמה דלא צ"ד
לצ"ד לכן נראה דלא מיקרי קיימו
אלא

(א) גרסת רבין בכל הסוגיא להיך מניסת רש"י ועי' רמב"ן ורשב"א: (ב) כ"ה גם בעמוד ערך קס אבל נראה לפירושה ד"ס וא"ל אכל היתא את הטרמ. ועי' רמב"ם בפי' המשנה ובפירוש שפרש דאיכא בינייהו אם לא צעל צדיק רק ממצולא ע"ש:

(א) [לקמן עו]. תמורה ה.,
(ב) רש"י מ"ו,
(ג) גיטין ה. תמורה ה.,
(ד) [לעיל י:]. פסחים מא:.
(ה) [לקמן עו]. חולין קמא:.
(ו) [דברים כג], (ז) [דברים
כה], (ח) לא נמצא כן צתמור
וי"ל ואל המקדש לא
תבא וכן הביאו הרמב"ם
בפי' התמורה צתו לא תעשה
מטעם ע"כ ללא יתירה
ועי' מוס' חולין פא. סוף.
ד"ה פ: הנה למחוסר.
(ט) ועי' מוס' חולין פ: ד"ה
הנה].

תורה אור השלם
1. צו את בני ישראל
וישלחו מן המחנה כל
פרוע וכל זב וכל טמא
לנפש:
2. מפרך עד נקבה
תשלחו אל מחזיק
למחנה תשלוחו ולא
יטמאו את מחניהם אשר
אני שבן צתובת:
במדבר ג.
3. וצנשו אתו מאה בקף
ותגרו לאבי העזרה כי
הוציא שם רע על
בחולת ישראל ולו
תהיה לאשה לא יוכל
לשלקח כל ימיו:
דברים כב ט

גליון הש"ס
תוס' ד"ה אם וכו' דאית
עשה. עיין יבמות דף ה'
ע"פ מוס' ד"ה ואמתי
א"טעירין:

הגהות הב"ח
(א) גמר צתמיני גמר
מיניה (אי בקי"ו וכו') אלא
אמר רבא) תל"ת וי"ג
ס"א אי בקי"ו איכא
למופרך מה למוציא שם רע
שכן לא עשה מעשה אי
צתמיני מצינו למפרך
דמפרכינן אלא אמר רבא:
(ב) תוס' ד"ה אם וכו'
דעשה שאינו שוה צכל
הוה דהא: (ג) ד"ה היתא
וכו' קיימו ולא קיימו
מאי איכא למימר:

מוסף רש"י
כל ימיו בעמוד והחזר.
דהאי כל ימיו קרא יתירא
הוה וצ"ד לנמק' לא יוכל
לשלחה ואם אכל לא יוכל
שלוחה כל ימיו, שצ"ד
סופי אותו להחזירה ואינו
לוקה על שילוח שמתכו
הכחוש לעשה של עמוד
והחזר (גיטין צג.) ללאו
דחסימה. שהוא כתוב אכל
פסח מלקות (על יב.)

כב א מיי' פ"א מה"ל
נערה ה"ל ז סג
עשין מ' טו"ע"ה א"ר"ע סי'
קעו ספיק ג:
ב [מיי' פ"א מה"ל נערה
הלכה ז:]

רבינו הגנאל
כגון וישלחו מן המחנה
כל צרוע וגו' והוה עשה
אל מחזיק למחנה השלוחים
ולא יטמאו את מחניהם
ולא תעשה ולוקין
עליו. וקשיא ליה לר'
יוחנן אי הכי אמאי צתמי
אונם שגירש אם ישראל
הוה מחזיר ואינו לוקה
אם כהן הוה לוקה ואינו
מחזיר ישראל מחזיר ואינו
לוקה אמאי אינו לוקה לא
תעשה שקדמו עשה הוה
שנאמר ולו תהיה לאשה
תחת אשר ענה לא יוכל
שלחה כל ימיו. ובא עולא
לפרך כי זה לא תעשה
שניתק לעשה הוה דהאי
ולו תהיה לאשה דכתב
באונם אינו צריך לפניו
דגמר ממוציא שם רע
אלא לאחריו הוה דאתא
שאם יגרש יחזור ויקחנה
ולו תהיה לאשה לפיכך
לא לקי. ודחי' להאי סברא
הכי אונם ממוציא שם רע
לא גמר דאיכא למופרך
כ"ו. אלא לא הוה צריך
למכתב לו תהיה לאשה
במוציא שם רע שהרי כבר
אשתו היא למי גמר
ללמד שאם גירש מוציא
שם רע אחרי שלקה
ונעשה אינו לוקה אלא
מחזירה בעל כרחו ודיו
וגמר אונם ממוציא שם
רע שמתדיר ואינו לוקה.
ודחי' איכא למופרך מה
למוציא שם רע שכן לא
עשה מעשה תאמר באונם
עשה מעשה ופריך רבא
למה אונם אינו לוקה
משום דכל ימיו בעמוד
והחזר קאי ומיתקן (דלאו)
[נדלאו] שבו וכן א"ר
יוחנן. ואקשינן והוה לא
דמי לאו שיקדמו עשה
ללאו דחסימה. ומתמהוין
משום דכתב עשה יתירא
גרע ליה. ואקשי' אי הכי
לאו שניתק לעשה נמי
גימא הכי משום דכתב
ביה גבי נותר לא ותחזיר
ממנו עד בקר והדר כתב
והותר ממנו עד בקר
באש תשרפו מגרע גרע.
ופרקין האי והותר ממנו
עד בקר לתקניה ללאיה
הוה דאתא. כלומר אם
עבר והותרו ישרפנו בבקר
ודיו. ואמרין הא ניחא
למאן דתני כל מצות לא
תעשה שיש בה קום עשה
קיים עשה שבה פטור לא
קיים חייב (ה) היינו דאיכא
למימר לתקניה לאוי הוה
דאתא אלא למאן דתני
ביטול חייב כגון שהאכיל
הנותר לכלבים הוא דחייב
דהא לא אפשר למישרפה
אבל (ז) הכא אם הותר
כמות שהוא א"ע"פ שלא
שרפו אינו חייב מאי
איכא למימר ופרקינן